

Основні засоби. Класифікація

Добрий день!

Економічний потенціал підприємства визначають його активи.

Класифікують активи передусім залежно від того, має об'єкт матеріальну форму чи ні.

Відповідно перші вважають матеріальними активами, а другі — нематеріальними.

Розпочнемо з першого кроку на шляху класифікації — з визначення, а чи можна певний об'єкт обліку класифікувати як актив?

Критерії визнання активом

Є два критерії визнання об'єкта обліку активом.

Перший критерій: є ймовірність отримання підприємством майбутніх економічних вигод від використання об'єкта.

Другий критерій: вартість об'єкта можна визначити достовірно.

Тільки при одночасному дотриманні обох цих критеріїв об'єкт визнають активом, зокрема матеріальним.

Чи відповідає об'єкт цим критеріям, підприємство вирішує самостійно.

Очікуваний строк корисного використання об'єкта

Матеріальний актив є необоротним, тож його обліковують як основний засіб, якщо очікуваний строк його корисного використання (експлуатації) перевищує рік.

Акцент на слові «очікуваний».

З одного боку — щоб зарахувати об'єкт до складу основних засобів, не чекайте, поки він фактично проєксплуатується довше року.

З іншого — якщо фактично експлуатацію об'єкта основних засобів припинено раніше, ніж сплив повний рік, то це не є підставою позбавити його статусу основного засобу заднім числом!

Тобто для первинного визначення тривалості строку корисного використання, тобто присвоєння активу статусу необоротного, достатньо обґрунтованих очікувань підприємства.

А якщо очікуваний строк корисного використання матеріального активу коротший? Тоді актив є оборотним, тобто може бути класифікований або як запас, або як малоцінний і швидкозношуваний предмет (скорочено — МШП).

Групи необоротних матеріальних активів

У бухгалтерському обліку необоротні матеріальні активи поділяють на

дві групи: власне основні засоби та інші необоротні матеріальні активи.

Для обліку об'єктів, що включаються до складу цих двох груп, призначені бухгалтерські рахунки:

- рахунок 10 «Основні засоби»;
- рахунок 11 «Інші необоротні матеріальні активи».

Зазвичай підприємства використовують багато різновидів основних засобів, тому для більш детальної класифікації ці групи розподілено на підгрупи.

Поскільки назви груп говорять самі за себе, тут пояснювати нема чого. Проте назви деяких субрахунків трохи відмінні від назв відповідних груп — тому проговорю їх.

Підгрупа 1 / субрахунок 101 «Земельні ділянки».

Підгрупа 2 / субрахунок 102 «Капітальні витрати на поліпшення земель». Цю підгрупу формують різноманітні капітальні витрати на меліоративні, осушувальні, іригаційні та інші подібні роботи.

Підгрупа 3 / субрахунок 103 «Будинки та споруди». Обліковують наявність і рух будівель, споруд, їх структурних компонентів і передавальних пристроїв, а також житлових будівель.

Підгрупа 4 / субрахунок 104 «Машини та обладнання».

Підгрупа 5 / субрахунок 105 «Транспортні засоби».

Підгрупа 6 / субрахунок 106 «Інструменти, прилади та інвентар».

Підгрупа 7 / субрахунок 107 «Тварини».

Підгрупа 8 / субрахунок 108 «Багаторічні насадження».

Підгрупа 9 / субрахунок 109 «Інші основні засоби» підбере всі ті об'єкти, які немає підстав зарахувати до попередніх підгруп.

Зазначу, що План рахунків містить також субрахунок 100 «Інвестиційна нерухомість», проте розмова про його використання поза межами цього курсу.

Субрахунок рахунка 11 «Інші необоротні матеріальні активи»

А тепер подивіться на групу, що відповідає рахунку 11 «Інші необоротні матеріальні активи».

Тут найменування підгруп і назви субрахунків збігаються.

Якщо необоротні матеріальні — малоцінні...

Облік за субрахунком 112 має певні заморочки, які визначає його призначення — для обліку саме малоцінних необоротних матеріальних активів.

Тобто серед загалу необоротних матеріальних активів передбачено

виокремлювати такі, що мають малу ціну. Що означає малу? Наскільки малу? Розберемося.

По-перше — це головне — малоцінний необоротний матеріальний актив є саме необоротним, тобто очікуваний строк його корисного використання більший за рік.

По-друге, цінову, а точніше — вартісну межу, яка виокремлює ті необоротні матеріальні активи, що ви включатимете до складу підгрупи «Малоцінні необоротні матеріальні активи», має визначити підприємство самостійно. Тобто підприємство в обліковій політиці встановлює вартісний критерій, який обмежує малоцінність об'єкта зверху!

Приклад

Наказом про облікову політику підприємство встановило зазначений критерій на рівні 20 тис. грн. Тоді комп'ютерну мишку вартістю 500 грн ви облікуєте на субрахунку 112. До речі, якби при такому ж значенні критерію 20 тис. грн вона мала вартість не 500 грн, а 20001 грн, от тоді ви облікували б її на субрахунку 109 «Інші основні засоби».

Основні засоби на підприємстві

Дивіться, як виглядає життєвий цикл об'єкта основних засобів на підприємстві.

Спочатку об'єкт основних засобів надходить на підприємство. Під надходженням розуміють купівлю, самостійне виготовлення, безоплатне отримання та інші варіанти.

Після передачі в експлуатацію, тобто вже в процесі такої експлуатації, відбувається знос об'єкта основних засобів та одночасне накопичення амортизації.

Деякі об'єкти в процесі експлуатації ремонтують або поліпшують, тобто добудовують, модернізують, модифікують. Чим ремонт відрізняється від поліпшення з точки зору обліку, розглянемо пізніше.

Якщо вартість основних засобів, за якою вони обліковуються, перестає відповідати реальній вартості, їх переоцінюють. Тобто балансову вартість об'єктів можна за відповідних підстав як зменшувати, так і збільшувати.

Завершується функціонування об'єкта основних засобів його вибуттям. Під вибуттям розуміють продаж, ліквідацію, безоплатну передачу тощо.